

ACHTERGRONDDOCUMENT GEBIEDEN

NATIONAAL
DELTAPROGRAMMA
2024

Inhoud

Leeswijzer	3
<hr/>	
1. IJsselmeergebied	4
<hr/>	
2. Rijnmond-Drechtsteden	6
<hr/>	
3. Zuidwestelijke Delta	8

Leeswijzer

Aanvullend op de beknopte voortgangsinformatie in hoofdstuk 6 van Deltaprogramma 2024 (DP2024) is in dit achtergronddocument voor de gebieden IJsselmeergebied, Rijnmond-Drechtsteden en Zuidwestelijke Delta extra toelichting en informatie te lezen. Deze gebieden van het Deltaprogramma hebben besloten een uitgebreidere terugblik en projectvoortgangsinformatie te delen.

Verder is over de uitvoering van de thema's zoetwater, ruimtelijke adaptatie en waterveiligheid meer gedetailleerde voortgangsinformatie beschikbaar in de volgende rapporten:

- Uitgebreidere informatie over de voortgang in de zoetwaterregio's is te vinden in de Voortgangsrapportage 2022 van Deltaprogramma Zoetwater (achtergronddocument D bij DP2024).
- Meer verdiepende informatie over de voortgang van het werk in de 45 DPRA-werkregio's staat in de Voortgangsrapportage Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie over 2022 (achtergronddocument E bij DP2024).
- In het projectenboek van het Hoogwaterbeschermingsprogramma staat uitgebreide informatie over de innovatie- en dijkversterkingsprojecten van het HWBP. Het HWBP-projectenboek 2024 verschijnt in november 2024.

1. Deltaprogramma IJsselmeergebied (DPIJ)

Iedere zes jaar wordt de Deltabeslissing herzien. Hieronder volgt een korte samenvatting van de belangrijkste onderdelen van de huidige voorkeursstrategie:

- Spuien als het kan, pompen als het moet
- Het winterpeil verandert niet tot 2050
- Na 2050 mag het winterpeil van het IJsselmeer en Markermeer beperkt meestijgen met de stijgende zeespiegel. Maar geleidelijk en beperkt tot maximaal 30 cm tot 2100
- Na 2050 wordt ingezet op gematigde meerpeilpiekbeheersing
- Een verandering van het winterpeil wordt minimaal 25 jaar van tevoren aangekondigd.
- Peilbeheer van het zomerpeil in het IJsselmeergebied vindt plaats via flexibel peilbeheer.
- De beschikbare zoetwaterbuffer kan na 2050 geleidelijk en beperkt stijgen tot een bandbreedte van maximaal 50 cm.
- Efficiënter benutten van water door gebruikers
- Flexibel beheer en inrichting regionaal watersysteem

De inschatting is nu dat klimaatverandering, eerder dan tijdens de vorige cyclus van het Deltaprogramma werd verwacht (dus mogelijk voor 2050), vraagt om maatregelen die zorgen voor voldoende zoetwaterbeschikbaarheid tijdens drogere zomers met een lagere wateraanvoer. Waterveiligheid blijft zeker een aandachtspunt, maar vraagt nu nog niet om andere maatregelen of een aanpassing van de voorkeursstrategie voor 2050. Het DPIJ heeft een routekaart opgesteld om te komen tot een nieuwe Deltabeslissing en voorkeursstrategie in 2026 waarin het peilbeheer een belangrijk aandachtspunt is. Er zijn drie hoofdthema's die via het peil-beheer op elkaar ingrijpen: water-veiligheid, zoetwatervoorziening en ruimtelijke ontwikkelingen.

Waterveiligheid

Klimaatverandering is van grote invloed op de waterveiligheid van het IJsselmeergebied:

1. Door de versnelde zeespiegelstijging wordt het moeilijker om overtollig water af te voeren door middel van spuien.
2. Piekbuien in combinatie met minder sponswerking

binnen het stroomgebied zorgen voor een heviger afvoer- en meerpeilpieken op de IJssel en Vecht.

3. Zwaardere stormen leiden tot extra golfslag en scheefstand in het IJsselmeer.
4. Eventueel verder uitzakken van meerpeil in droge tijden zou kunnen leiden tot instabiliteit van de dijken.

Binnen het systeem speelt het IJsselmeer de belangrijkste rol in het afvoeren van overtollig water naar de Waddenzee, omdat de IJssel in het IJsselmeer uitmondt. Naar het IJsselmeer stroomt nu jaarlijks gemiddeld 16 miljard m³ water, dat voor driekwart afkomstig is uit de IJssel. Naar het Markermeer stroomt slechts 1,8 miljard m³ water, dus ongeveer tien keer zo weinig, terwijl de oppervlakken 1200 km² respectievelijk 700 km² zijn. Daarom is het zinvol de optie te onderzoeken om na 2050 alleen in het IJsselmeer het winterpeil mee te laten stijgen met de zeespiegelstijging. Door neerslag langer te bergen in regionale systemen zou de waterafvoer naar de meren kunnen worden beperkt. Dit zou met name effectief kunnen zijn voor het Markermeer.

Keuzes rondom het peilbeheer hebben naast veiligheid voor dijken en kunstwerken ook invloed op de veiligheid van de gebieden langs de watergangen die vrij afwateren naar het IJsselmeer en Markermeer, zoals de Eem en de Overijsselse en Noord-Hollandse Vecht. De ISWP-studie (2015-2019) heeft geleid tot de huidige strategie van gematigde meerpeilpiekbeheersing. Momenteel wordt de regionale veiligheid explicieter op de kaart gezet voor de toekomstige voorkeursstrategie.

IRM bestudeert de afvoerverdeling over de Rijntakken bij hoogwater. Daarbij is één van de opties om de randstad te beschermen door meer water af te voeren via de IJssel. De combinatie van een grotere afvoer over de IJssel bij hoogwater en het verhogen van het winterpeil kan grote consequenties hebben voor de benodigde afvoercapaciteit en de waterstanden op het IJsselmeer. Bijvoorbeeld in de IJsselvecht-delta, wanneer scheefstand van het IJsselmeer ten gevolge van Noordwestenwind en een hoge rivierafvoer via de IJssel tegelijkertijd plaatsvinden.

Zoetwatervoorziening

Wateraanvoer

Door de opwarming van de aarde valt er minder neerslag in de alpen en smelten sneeuw en gletsjers eerder in het jaar, waardoor er in de lente en zomer minder wateraanvoer via de grote rivieren zal zijn. Ook wordt er meer verdamping verwacht. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om het peil in het voorjaar op te zetten om daarmee de gewenste zoetwaterbuffer te creëren. Eerder in het jaar starten met opzetten van het peil conflicteert met de waterveiligheid. Door uitschuring van het rivierbed dalen de rivierbodems in het splitsingspuntengebied van de Rijnakken. Doordat deze uitschuring niet op alle takken even snel gaat, raakt de afvoerdeling verstoord. Bij een ongewijzigde verdeling van de Rijn over de verschillende riviertakken leidt dit ertoe dat de IJssel in de zomer een steeds geringer percentage van de Rijnafvoer krijgt toebedeeld. Daarmee komt de zoetwatervoorziening verder in gedrang.

Er wordt onderzocht of in droge tijden extra water (tot maximaal 40 m³/s) vanuit de Waal via het Amsterdam-Rijnkanaal aan te voeren naar het IJsselmeergebied en zo de waterbuffer langer in stand te houden. Neveneffecten van een dergelijke extra aanvoerroute, zoals stroomsnelheden en zoutindringing, moeten goed in beeld worden gebracht alvorens hierover te besluiten.

Watervraag

De watervraag verandert als gevolg van klimaatverandering, sociaal-economische verandering en beleidskeuzes. Daarom wordt nauw samengewerkt met DP Zoetwater en de zoetwater-regio's in het gebied. Kennis over de omvang van de watervraag is cruciaal om te komen tot een zorgvuldige heroverweging van de voordeurstrategie.

Regionale sturing op de watervraag

Het water vanuit het IJsselmeer wordt op verschillende punten verdeeld over de regio's, waarbij iedere regio zelf besluit over de waterverdeling binnen de regio. Met huidige (beleids)ontwikkelingen voor landelijk gebied (NPLG, PPLG), woningbouw en verstedelijking (regionale arrangementen, NOVEX), Water en Bodem Sturend en de energietransitie komt er grote druk op de regionale watervraag. Hierbij gaat het niet alleen om de toename in watervraag voor landbouw, natuur en drinkwater, maar ook om doorspoeling van verzilting en nieuwe watervragers zoals industrie en veenweide.

Er is een regionaal afweegkader ontwikkeld met als doel de omvang van nieuwe watervragen met name in droge perioden te beperken en door te ontwikkelen tot een Beleidskader Nieuwe Watervragers. De volgende stap is maken van een koppeling met het landelijk beleid.

Landelijke sturing op de watervraag

In droge zomers neemt het aandeel in de totale zoutlast toe en verspreidt het zout zich snel over het IJsselmeer. Maatregelen aan de bron in de vorm van effectieve aanpassingen aan bestaande sluizen, innovatief ontwerp van nieuwe sluizen en het beperken van het aantal schuttingen zijn effectiever dan doorspoelen of lokale maatregelen bij de drinkwaterinname punten, zoals de klimaatbuffer van PWN.

Buffercapaciteit

De buffer (IJsselmeer/Markermeer) wordt in de zomer vrijwel uitsluitend gevoed door de IJssel, die dan ong. 15-18% van de Rijnafvoer krijgt, maar onderweg nog zo'n 10% via de Twentekanalen aan Overijssel levert. Naast het noodzakelijk gebruik van de buffer in de vorm van peilbeheer, doorspoeling en verdamping, is de IJsselaafvoer te weinig om ook nog doelstellingen voor verversing (waterkwaliteit), doorspoeling (verzilting) en beregening te realiseren. Als het ook meteorologisch droog is (geen regen, wel verdamping), wordt de huidige beschikbare buffervoorraad van 20 cm in ongeveer 2 weken opgebruikt; Er is een noodbufferschijf beschikbaar van 10 cm, door het peil uit te laten zakken naar -0,40 m NAP; voor een deel van de (economische) watergebruikers geldt dan al een onttrekingsverbod. Als de waterschijf vergroot wordt naar 50 cm is er een buffervoorraad voor ongeveer 5 weken bij het huidige watergebruik.

De benodigde buffer hangt samen met het acceptabel watertekort en de zoetwaterdoelen die we onszelf stellen. Het vergroten van de buffer heeft naast het economisch voordeel van beschikbaarheid van meer zoet water, mogelijk negatieve effecten op veiligheid, economie, RO en natuur-doelstellingen. Het treffen van maatregelen om de zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten is mogelijk al noodzakelijk voor 2050.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Langs de oevers van de meren is er behoefte aan buitendijkse ontwikkelingen ten behoeve van wonen, recreatie, natuur en energietransitie. Deze wensen hebben niet alleen invloed op de omvang van de waterbuffer, maar leiden vooral tot minder adaptief vermogen om in de toekomst eventuele peilen te verhogen. Bovendien passen ze niet in de doelstellingen vanuit WBS en afspraken uit de Barro.

Er is daarom een Ruimtelijke Verkenning gestart waarin gewerkt aan een afweegkader dat het mogelijk maakt om alle relevante waarden en belangen in onderlinge verhouding zetten ten behoeve van een open dialoog.

2.

Voortgang Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden

De betrokken partijen in de regio Rijnmond-Drechtsteden willen de aanpak van ruimtelijke opgaven laten samenvallen met maatregelen in de regio die de regio waterveiliger maken. Het afgelopen jaar hebben we hiertoe voortgang geboekt op meerdere fronten.

We hebben actief bijgedragen aan het kennisprogramma zeespiegelstijging, waarbij we ons focussen op de effecten van zeespiegelstijging op de regionale functies in ons gebied.

In Spoor 2 van het programma wordt het effect van zeespiegelstijging op de huidige waterveiligheidsstrategie in kaart gebracht (naast effecten op de zoetwaterbeschikbaarheid en de zandige kust). Dat gebeurt door het KP ZSS zelf (landelijk). Deze berekeningen zijn afgerond en worden in november 2023 gepresenteerd; DPRD is met de resultaten aan de slag. Om ook effecten op overige functies (zoals natuur, scheepvaart e.d.) in beeld te brengen is door DPRD een plan van aanpak voor de effectanalyse opgesteld. In 2023 en 2024 zal de effectanalyse worden uitgevoerd. Daarnaast wordt in 2023 en 2024 een onderzoek uitgevoerd naar de levensduur van de Maeslantkering (en de eventuele opreikbaarheid daarvan) – zie hieronder.

Voor Spoor 4 is op 4 oktober 2022 een regionale sessie met planners georganiseerd, in het bijzijn van het programmateam DPRD en enkele externe experts. In deze sessie zijn lokale of regionale bouwstenen geïdentificeerd die in samenhang de waterveiligheid in de regio kan borgen bij een extreme mate van zeespiegelstijging (>2m). Met deze bouwstenen zijn een aantal nieuwe scenario's geconstrueerd. Op 19 december 2022 zijn de verschillende lange termijn oplossingsrichtingen verder uitgewerkt voor onze regio (zie link verslag).

Het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden neemt samen met de gemeente Rotterdam en de Provincie Zuid-Holland deel aan de [EO Wijers prijsvraag](#) in de periode van oktober 2022 tot en met september 2023. Hierin wordt voor het gebied van Rijnmond-Drechtsteden een ontwerpend onderzoek voor lange termijn gebiedsontwikkeling uitgevoerd.

De uitkomsten van deze activiteiten kunnen gebruikt worden als voeding voor het ontwikkelen van 3-4 realistische en doorrekenbare scenario's voor de lange termijn, als input voor het kennisprogramma Zeespiegelstijging spoor 4. Doel hiervan is om een inschatting te kunnen maken van het ruimtebeslag dat deze scenario's vragen (zo locatiespecifiek als mogelijk) zodat we een inschatting kunnen maken in welke gebieden het (on-)wenselijk is om ruimtelijke investeringen op de korte termijn toe te passen.

Deltacommissaris Peter Glas heeft aan het (informeel) Gebiedsoverleg DPRD gevraagd om te bepalen hoe het DPRD zich wil verhouden tot de andere pijlers van het Deltaprogramma (zoetwater en Ruimtelijke Adaptatie) en tot andere de maatschappelijke ontwikkelingen (zoals woningbouw, energietransitie, etc.). Dit heeft geleid tot het "Positiebepalend Document Samenhang en Verbinding DPRD". Het document bevat een tiental aanbevelingen waarmee de samenhang in het Deltaprogramma en de verbinding met andere relevante ontwikkelingen versterkt kan worden. Inmiddels zijn deze aanbevelingen omgezet in een apart activiteitenplan, dat vanaf 2022 ten uitvoer wordt gebracht. Zo hebben we in het gebiedsoverleg de samenhang tussen de thema's zoetwater en waterveiligheid én de verbinding tussen de woningbouwopgave en de opgave voor de lange termijn waterveiligheid verkennt.

De afgelopen 10 jaar heeft DPRD veel nieuwe kennis opgedaan over de waterveiligheid in de buitendijkse gebieden van de regio en nieuw beleid ontwikkeld. In 2022 is de kennis gebundeld in een [digitale publicatie](#) die de belangrijkste resultaten presenteert. Van strategieontwikkeling tot operationele maatregelen bij verwacht hoogwater. Het zijn bouwstenen voor veilig wonen en werken in het buitendijkse gebied van onze regio.

De gemeenten Rotterdam en Capelle en de drie waterschappen die actief zijn binnen de gemeentegrenzen streven ernaar om waterveiligheid op regionaal niveau structureler te vertalen in samenwerking en instrumenten op lokaal niveau. Hiervoor is een traject gestart

voor het opstellen van een zogenoemd ‘ontwikkelkader dijken’. Deze is erop gericht om de uitgangspunten en randvoorwaarden voor de waterveiligheidsopgave en de ruimtelijke inrichting van een bepaald gebied op elkaar af te stemmen. Het ontwikkelkader geeft een gedeelde basis van uitgangspunten en randvoorwaarden voor zowel de waterveiligheids- als ruimtelijke opgave. Indien in de planvorming tijdig rekening wordt gehouden met elkaars opgaven, zijn een goede ruimtelijke inpassing van de dijk en vaak meerdere opties om aan de waterveiligheidsopgave te voldoen mogelijk. Rekening houden met de toekomstige (lange termijn) opgave door klimaatverandering is hierbij uitgangspunt (‘flexibiliteit en ruimte inbouwen’).

De stormvloedkeringen in het gebied van DPRD vormen een cruciale schakel in de huidige strategie van waterveiligheid, samen met de achterliggende dijken (strategie “afsluitbaar open”). Onderdeel van spoor 2 van het KP ZSS is een onderzoek naar de oprekbaarheid van de huidige strategie. Hiermee is onderzoek naar de “oprekbaarheid” van de stormvloedkeringen essentieel als input voor spoor 2, en voor de herijking van de voorkeursstrategie DPRD in 2026. Rijkswaterstaat heeft een plan van aanpak opgesteld voor een onderzoek dat de (functionele) levensduur van de Maeslantkering (en zo nodig andere keringen) in beeld kan brengen, en mogelijkheden verkent die die levensduur zouden kunnen verlengen. Het onderzoek wordt in opdracht van DGWB in 2023 en 2024 uitgevoerd.

Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden is in 2023 een pilotproject voor de staf deltacommissaris voor de ontwikkeling van de methodiek transitiepaden. Met de Esch in Rotterdam als pilotgebied is gekeken hoe je je met transitiepaden kunt voorbereiden op een toekomstige systeemsprong.

Op 5 juni 2023 is de [tweejaarlijkse Gebiedsconferentie](#) georganiseerd. In het plenaire deel is aandacht besteed aan de samenhang tussen belangrijke ontwikkelingen als woningbouw en de lange termijn opgave voor waterveiligheid. In het tweede deel van de middag zijn diverse workshops gegeven over thema’s als kennisprogramma zeespiegelstijging, ontwikkelkader dijken, Weer Verandert Alles, Maasterras als schuillocatie en water en bodem sturend.

Dit is slechts een greep uit de vele activiteiten die lopen binnen het gebied van Rijnmond-Drechtsteden.

Op de achtergrond De Hollandsche IJsselkering, één van de stormvloedkeringen die samen met de dijken zorgen voor de waterveiligheid in de regio Rijnmond Drechtsteden.

3. Achtergrondrapportage Zuidwestelijke Delta

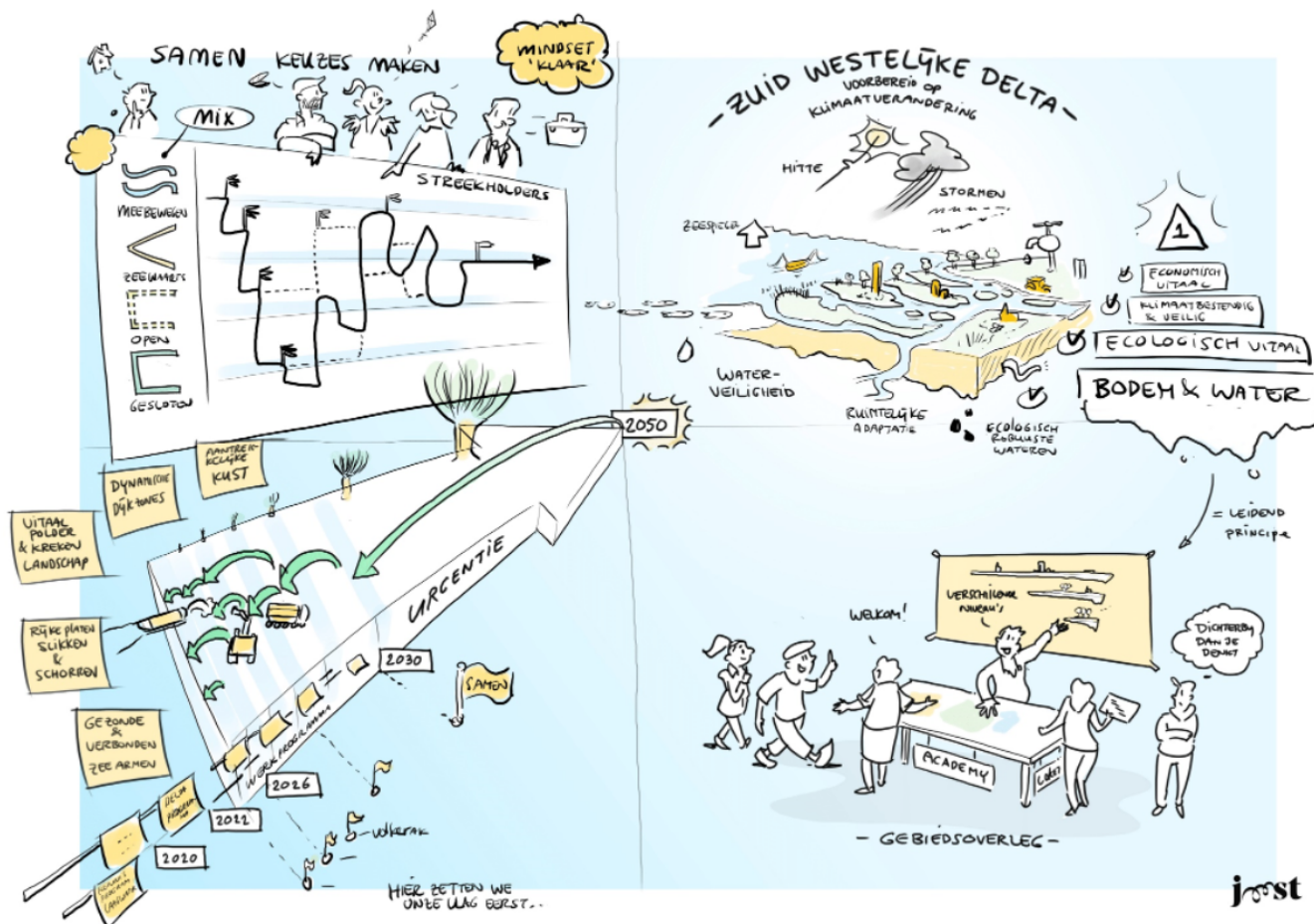
Zuidwestelijke Delta

De Zuidwestelijke Delta kent vanuit het Deltaprogramma en regionale vraagstukken een aantal complexe opgaven op het gebied van waterveiligheid, zoetwater, natuur, waterkwaliteit en ruimtelijke inrichting. Partners werken in het Gebiedsoverleg en thematische voortgangsoverleggen samen aan de ambitie om de eerste regio ter wereld te zijn die heeft uitgedacht, uitgewerkt en in gang gezet om in 2050 klimaatbestendig te zijn. Daarbij zijn het toewerken naar toekomstige keuzes en opschaling van lokale pilots naar gebiedsniveau voor de komende vijf tot tien jaar belangrijk om zowel de totale doelstelling en ambitie voor het gebied te gaan behalen als te blijven inspelen op nieuwe regionale opgaven en opgaven op rijksniveau.

Perspectief 2050 en verder

De uitvoering van de huidige voorkeursstrategie verloopt volgens planning. Zo starten in 2022 de verkenning 'Water tussen wal en Schelde' en de uitvoering van dijkversterking Hansweert over 5,2 kilometer. In Living Lab Schouwen-Duiveland leveren diverse kleinschalige zoetwaterpilots kennis en ervaring die in andere gebieden in de Zuidwestelijke Delta toepasbaar en mogelijk op te schalen zijn. Daarbij speelt het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta in op nieuwe regionale en rijksopgaven, zoals water en bodem sturend en NPLG. Zo werkt het overleg adaptief aan langetermijnperspectieven.

Op de volgende pagina is vanuit de 3 Zuidwestelijke hoofd-doelen 'veilig en klimaatbestendig', 'ecologisch veerkrachtig' en 'economisch vitaal', de voortgang weergegeven.

Figuur 1 De ambitie Zuidwestelijke Delta 2050 en het samenwerkingsproces

Natuur en Waterkwaliteit

De achteruitgang van waterkwaliteit en natuur vraagt de komende tijd forse inspanningen. Naast beheer en onderhoud voor Natura 2000 zijn maatregelen in voorbereiding voor het verbeteren van verbindingen, aanleg van leefgebieden en terugbrengen van dynamiek in de delta. Dat gebeurt door uitvoering van de afgesproken maatregelen voor de Kaderrichtlijn water en door de voorbereiding van maatregelen onder de Programmatische aanpak grote wateren (PAGW).

Het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta diende afgelopen zomer een serie projectvoorstellen in voor de 3e tranche van de PAGW. Op 21 december 2022 informeerden de ministeries van IenW en LNV het Gebiedsoverleg dat vanuit de PAGW ruim € 50 miljoen gereserveerd voor twee inrichtingsprojecten en twee preverkenningen in de Zuidwestelijke Delta:

- Project Zandhonger Kom Oosterschelde, start planuitwerking 2027
- Pilot Schorer en Welzingerpolder, VNSC Langetermijnperspectief Natuur Schelde-Estuarium, start verkenning in 2024
- Preverkenning Vogels en Vis in de Zuidwestelijke Delta, uitvoering 2024-2025
- Preverkenning Verbeteren water- en bodemkwaliteit Veerse Meer, uitvoering vanaf 2025

Voor het noordelijk deel van de delta is in 2022 al een preverkenning gestart in 2023 (Biesbosch Rijn Maas monding). De preverkenningen hebben als doel inzicht te geven in mogelijke maatregelen voor uitvoering in PAGW 4e of 5e tranche (realisatie vanaf 2034). Voor nadere informatie over bovenstaande projecten, zie [deze link](#).

Waterveiligheid

In 2022 is de wettelijke beoordeling (op basis van de Waterwet) van de primaire waterkeringen en de daarin liggende kunstwerken binnen de Zuidwestelijke Delta, afgerond door de drie waterschappen en Rijkswaterstaat Zee en Delta. Hiermee is een periode van 6 jaar beoordelen tijdig afgerond. Het veiligheidsoordeel per dijktraject is bepaald aan de hand van de in 2017 aangepaste waterveiligheidsnormen en bijbehorend beoordelingsinstrumentarium. De resultaten zijn terug te vinden op het Waterveiligheidspitaal, zie [deze link](#).

In het gebied van de Zuidwestelijke Delta voldoet ca. 25% van de Zeeuwse primaire waterkeringen niet aan de wettelijke norm. De waterkeringen die niet voldoen aan de betreffende norm dienen voor 2050 te worden versterkt in het kader van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. De

betreffende waterkeringbeheerders zijn inmiddels gestart met het opstellen van een meerjaren-programmering voor de versterking van de waterkeringen en kunstwerken. Deze programmering moet uiteindelijk opgenomen worden in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.

HWBP

In het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) zijn diverse dijkversterkingen in voorbereiding en uitvoering.

Waterschap Brabantse Delta heeft in het kader van het HWBP, twee dijkversterkingen binnen Zuidwestelijke Delta in voorbereiding. Beide trajecten starten dit (2023) jaar met de verkenningsfase waarbij de planning is dat Willemstad-Noordschans eind 2028 gerealiseerd is en Moerdijk-Drimmelen eind 2031.

Waterschap Scheldestromen werkt aan drie dijkversterkingen. Het te versterken traject van dijkversterking Hansweert heeft een lengte van 5,15 kilometer en loopt van het sluizencomplex Hansweert tot en met de Langeweg in de gemeente Kapelle. Eind 2022 is, na ontvangst van de subsidiebeschikking, begonnen met de realisatie van het werk. Voorafgaand aan de start van de realisatie van de werkzaamheden werden informatiebijeenkomsten met de streek gehouden in het bijzijn van de aannemerscombinatie. Het werk wordt in fasen uitgevoerd. De planning is dat het totale werk in 2027 zal worden afgerond.

Project Sint-Annaland betreft het realiseren van een waterveilige, toekomstbestendige en beheerbare waterkering rond de haven van Sint Annaland op Tholen. De planuitwerking is in 2022 gestart en het project moet uiterlijk in 2024 zijn afgerond. Er wordt ingezet op maximale samenwerking met de gemeente Tholen die in dezelfde omgeving bezig is met een gebiedsontwikkelingsproject. Het project Hansweert-kerncentrale Borssele bevindt zich nog in de initiatiefase. Na afronding van deze fase zal het IPM-team starten met de verkenningsfase inclusief de aanvraag van de subsidie bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Bij waterschap Hollandse delta is het project Realisatie zettingsvloeiing verlengde 3de toetsronde (ZV3T) vertraagd door het schrappen van de bouwvrijstelling stikstof. Een impactanalyse heeft duidelijk gemaakt dat een deel van het project niet zonder aanvullende maatregelen uitgevoerd kan worden. Op het ogenblik worden diverse scenario's bekeken in afstemming met het projectbureau van het HWBP hoe het project in zijn geheel of gedeeltelijk binnen de regels van de subsidieverordening doorgang kan vinden. De vertraging is voorlopig bepaald op ongeveer een jaar.

Zoetwater

In fase 1 van het Deltaprogramma Zoetwater zijn de maatregelen in de Zuidwestelijke Delta voornamelijk gericht op een robuustere zoetwatervoorziening in de regio, het ontwikkelen van betrokkenheid van watergebruikers bij het werken aan zoetwaterbeschikbaarheid in de regio en het uitwerken van pilots in de Proeftuin Zoet Water Zeeland. In fase 2 zet de regio de beweging uit fase 1 voort en richt zij zich op verder optimaliseren van de bestaande zoetwatervoorziening door bijvoorbeeld innovatieve maatregelen rondom het beter vasthouden en opslaan van zoetwater of de vraag te verkleinen. Deze maatregelen hebben mede tot doel de gevolgen van zeespiegelstijging (verzilting) te beperken. Om hier specifiek op te kunnen inspelen neemt de regio deel aan het Kennisprogramma zeespiegelstijging en investeert de regio in modellering, meten en monitoring. Ter illustratie worden in onderstaande paragrafen, drie projecten toegelicht waarin wordt gewerkt aan zoetwaterbeschikbaarheid.

Binnen de uitwerking van de Gebiedsagenda vinden, naast de lopende (gebieds)processen op het gebied van waterbeschikbaarheid, verschillende verkenningen plaats van de hoekpunten van het Deltaprogramma. Hieruit ontstaan, samen met de structurende principes van Water en Bodem sturend, nieuwe en aangescherpte inzichten rondom de toekomstige zoetwaterbeschikbaarheid.

Ondergrondse wateropslag Wolphaartsdijk onderzoek, infiltratie en aanleg onttrekkingsvoorzieningen

In fase 1 van het Deltaprogramma Zoetwater is een vooronderzoek gestart naar de haalbaarheid van de ondergrondse grootschalige wateropslag Wolphaartswater, gelegen op het Zeeuwse eiland Zuid-Beveland bij het dorp Wolphaartsdijk. De gedachte achter het project is het regenwater door de kleilaag heen te infiltreren in het zandige pakket en daar een reusachtige zoetwaterbel te creëren op een areaal van 400 hectare groot. Het vooronderzoek loopt door tot het vierde kwartaal van 2023. Bij een positieve uitkomst worden infiltratievoorzieningen aangelegd waarvoor een nieuwe aanvraag zal worden ingediend bij het Deltaprogramma zoetwater fase 2. Monitoring van de opbouw van de ondergrondse zoetwatervoorraad maakt daar ook onderdeel van uit. Als er een voorraad wordt gecreëerd, zullen in een derde en laatste fase ook onttrekkingsvoorzieningen worden aangelegd, waarvan het initiatief bij de gebruikers ligt. Zie voor meer informatie [deze link](#).

Onderzoek Wolfaarts water

Project Zoet op Goeree

In de zomer is weinig tot geen zoet water beschikbaar voor de landbouw op de kop van Goeree-Overflakkee. Het water in de watergangen, in de polder en op enkele andere plaatsen is zelfs brak vanwege zoute kwel. Met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)-project “Zoet op Goeree” werken boeren daarom aan het beter vasthouden van regenwater dat in het najaar en in de winter valt. Medio 2022 ging het project officieel van start met het uitvoeren van metingen. Water vasthouden door middel van ander peilbeheer en inzet van stuwen en dammen, is een belangrijk onderdeel van [het project](#).

Water tussen Wal en Schelde

[Het project Water tussen Wal en Schelde](#) is in 2021 gestart met een verkenning om gebruikers of opgaven in de regio te identificeren die komende jaren gebruik willen maken van het afstromende water. Hierop is in 2022 een vervolg gekomen, met vier kansrijke deelprojecten die in 2023 op haalbaarheid worden onderzocht. Ook is gestart met een aanvullende monitoring van verschillende deelwaterstromen (kwaliteit/kwantiteit).

In 2023 wordt daarnaast een modelstudie uitgevoerd om een beeld te krijgen van toekomstige waterbeschikbaarheid. De betrokken partijen, de waterschappen Scheldestromen en Brabantse Delta, de provincies Zeeland en Noord-Brabant, Evides en Brabants Landschap, werken op basis hiervan toe naar een samenhangend besluit eind 2023.

Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050

Met de Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050 focust het Gebiedsoverleg op de strategische verbinding tussen de aanpak van de problemen van nu en de opgaven van de toekomst. Het stimuleert daarvoor een gezamenlijke, innovatieve, gebiedsgerichte aanpak van netwerk- en samenwerkingspartners. De Gebiedsagenda is bedoeld als call for action: vakmensen, inwoners, bestuurders, ondernemers en kennisinstellingen gaan samen aan de slag met de vraagstukken van de toekomst in dit delta-gebied. In 2022 ging de regionale ontwerprijsvraag van de Eo Wijers Stichting van start. “Waar wij willen wonen” is het thema van de prestigieuze prijsvraag. De stichting is op zoek naar vernieuwende visies op de toekomst van steden en landschappen. En hoopt hiermee antwoorden te krijgen op vragen als: hoe gaan we om met versnelde zeespiegelstijging? Hoe kunnen we uitstoot van stikstof verminderen? Hoe organiseren we voldoende beschikbaarheid van zoetwater? En hoe ziet onze natuur er straks uit met al die veranderingen? Meedoen aan de prijsvraag is een stukje van die ruimtelijke puzzel leggen en kan

input leveren voor de ruimtelijke arrangementen in het kader van de NOVEX. Verbeeldingskracht is essentieel om te komen tot een verbindend toekomstbeeld. Landschapelijke ontwerpen geven nieuwe perspectieven die onze regio verder helpen, om de juiste keuzes te maken in de opgaven waaraan we werken. Hiermee wordt een impuls gegeven aan het proces om op gebiedsniveau tot concrete oplossingen te komen.

Meerjaren Aanpak Zuidwestelijke Delta

In 2022 hebben de partijen van het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta, met steunbetuiging van het Regioteam Zuidwestelijke Delta (stakeholders), een meerjaren-programmering voor de uitwerking van de Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050 vastgesteld (periode 2023-2027). De eerste concrete stap daarin is het [Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2023](#). De uitwerking van de gebiedsagenda sluit aan bij de structurerende keuzes van Water en Bodem Sturend, de gebiedsplannen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de ruimtelijke arrangementen van NOVEX. Om gemeenten daar nadrukkelijker bij te betrekken is door het Gebiedsoverleg een uitvraag gedaan voor het mobiliseren en ondersteunen van concrete lokale initiatieven. Het Gebiedsoverleg heeft begin 2023 besloten welke [5 van de 13 projecten](#) zijn gehonoreerd.

Uitwerking van de Gebiedsagenda

Werk aan een klimaatbestendige Zuidwestelijke Delta gebeurt via de hink-stap-sprong. In de hink (tot 2030) bouwt Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta kennis op en verbeeldt het zijn toekomstperspectief. Dit helpt om de nodige keuzes te maken die doorwerken in de stap, de periode tussen 2030 en 2050, en de sprong, de periode na 2050. Zo is voor de Oosterschelde een sedimentstrategie ontwikkeld voor instandhouding van de platen als foerageergebied voor vogels. Kennis over de levensduur en uitvoerbaarheid van suppleties is te gebruiken voor doorontwikkeling van de suppletiestrategie in de stap en de sprong.

De werkwijze in de hink-stap-sprong is toepasbaar voor de (deel)gebieden van de gehele Zuidwestelijke delta:

De Hink tussen nu en 2030.

Daarin wordt de stip op de horizon per deelgebied uitgewerkt. Dit door in gebiedsuitwerkingen de lange termijn-veiligheidsstrategieën (open, gesloten, zeewaarts of meebewegen) te verkennen in verbinding met onder andere de handelingsperspectieven uit de Gebiedsagenda en de grotere landelijke en regionale agenda's als stikstof, energietransitie, woningbouw en water en bodem sturend. We maken zo veel mogelijk keuzes en brengen dilemma's in beeld en bespreken deze in de gebieden.

We voeren zogenaamde altijd-goed maatregelen uit. Bijvoorbeeld de maatregelen uit ons zoetwaterpakket voor 2022-2027, verschillende dijkversterkingen en zandplaatsuppleties Oosterschelde.

De Stap van 2030 tot 2050

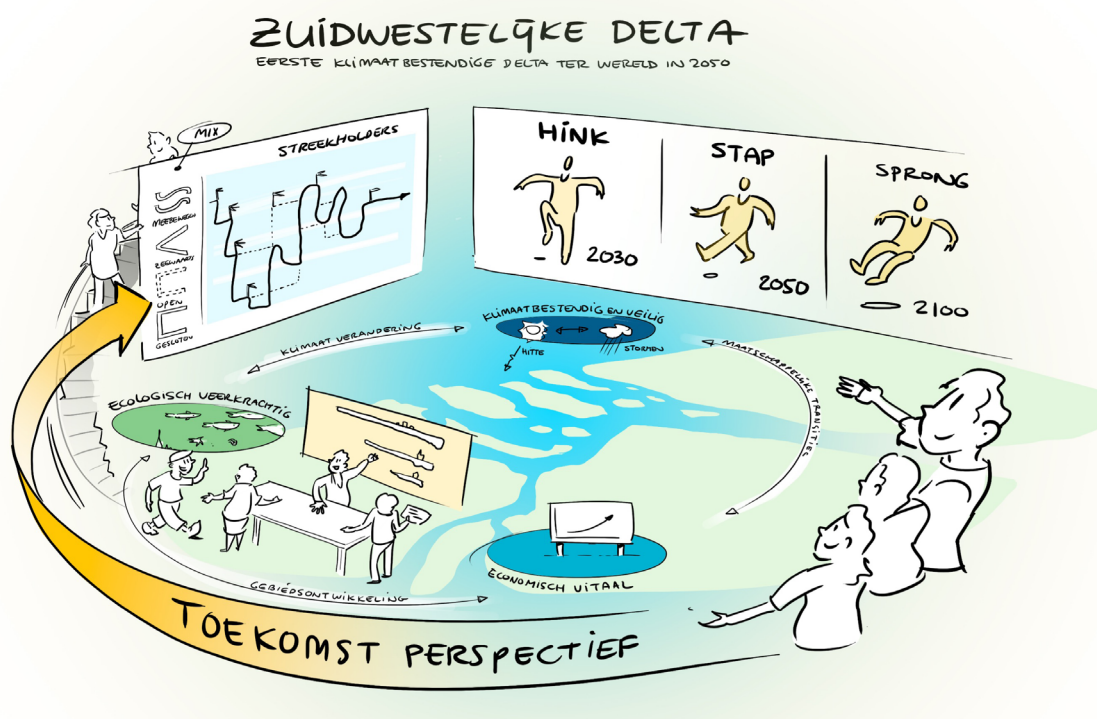
Dit is de periode waarin de transitie echt in gang wordt gezet op basis van gemaakte keuzes. Hier wordt dus met maatregelen nadrukkelijk voorgesorteerd op de heldere stip op de horizon en is het zogenaamde ombouwen begonnen.

De Sprong na 2050

De heldere stip op de horizon: hoe ziet het gebied er dan uit volgens de inzichten die we hebben en verkrijgen in de periode tot 2030. Voorafgaand aan deze periode zijn heldere keuzes gemaakt (daar waar mogelijk) en is flink toegewerkt naar een klimaatbestendige regio. Dit wil dus niet zeggen dat we klaar zijn, maar wel dat we een fundament hebben staan voor het kunnen mee-ontwikkelen van het gebied met de gevolgen van klimaatverandering.

Voor de uitwerking van de Gebiedsagenda richt het Gebiedsoverleg zich op de verschillende deelgebieden. Het sluit daarbij aan op actuele (uitvoerings)programma's, gebiedsprocessen en ontwikkelingen. Naast de lopende processen voor de Gebiedsvisie Veerse Meer en het

Gebiedsproces Volkerak-Zoommeer starten in 2023 gebiedsprocessen in de Oosterschelde en de Westerschelde. Hierbij legt de Gebiedsagenda vanuit de huidige ruimtelijke vraagstukken in het gebied in de hink en de sprong de verbinding met de klimaatopgaven na 2050.

Figuur 2: Werkwijze Hink-Stap-Sprong

Ontwikkelingen

Speerpunt voor 2023 is de uitwerking van de handelingsperspectieven uit de Gebiedsagenda door gebruik te maken van eerder in de regio ontwikkelde kennis en verbinding van bestaande opgaven in gebiedsconcepten. Hiervoor is bestuurlijke energie, ambitie en draagvlak om bij de herijking in 2026 een nieuwe voorkeursstrategie te presenteren die substantieel verschilt van de huidige. Daarbij hoort een beslisroute om bestuurlijke koers te voeren op inhoud. De PAGW pre-verkenning 'Verbetering water- en bodemkwaliteit Veerse Meer' verbindt de opgave voor waterkwaliteit aan de Gebiedsvisie Veerse Meer, waar voor middellange termijn nieuwe Gebiedsconcepten worden ontwikkeld. Een ander voorbeeld is dat voor natuur in de Zuidwestelijke Delta vanuit de PAGW wordt ingezet op de pre-verkenning Vis en Vogels, waar met veelal bestaande kennis gericht maatregelen ontwikkeld kunnen worden die passen in het bestaande PAGW-programma. Daarnaast wordt in het kader van het Langetermijnperspectief Natuur Schelde-estuarium de mogelijkheid van een PAGW-pilot in het Westerscheldegebied gezien. Deze pilot geeft een impuls aan de samenwerking tussen overheden en stakeholders om vanuit integrale gebiedsconcepten tegelijkertijd te werken aan veerkrachtige en robuuste deltanatuur, klimaatbestendige waterveiligheid en duurzaam volhoudbare landbouw in het Scheldegebied.

Waterveiligheid

Circa 25% van de primaire waterkeringen in de Zuidwestelijke Delta voldoet volgens de recente uitgevoerde wettelijke beoordeling niet aan de veiligheidsnorm. Dat betekent een nieuwe en extra opgave tot 2050 in het kader van het HWBP. Gelet op groeiende aandacht voor waterveiligheid en klimaatverandering zoekt het Gebiedsoverleg samen met gemeenten, burgers en ondernemers naar innovaties in waterveiligheidsoplossingen. Een goed voorbeeld is de dijkversterking bij Hansweert door Waterschap Scheldestromen. Die dijk ligt ingeklemd tussen de bebouwde kom van Hansweert en een buitendijks gelegen bedrijf. Bewoners dachten hier mee over verschillende voorkeursvarianten en brachten tijdens inwonersavonden en dijkexcursies wensen en ideeën in. Het werk startte eind 2022, wordt in fasen uitgevoerd en is naar verwachting in 2027 afgerond.

Zeespiegelstijging

Het Kennisprogramma Zeespiegelstijging en het Programmabureau Zuidwestelijke Delta organiseerden in het kader van spoor 4 in 2022 en 2023, drie werksessies voor de Zuidwestelijke Delta. Deze leverden vooral meer inzicht op in de claim op het toekomstige ruimtebeslag op water

en land, bijvoorbeeld voor de bouw van kerncentrales en nieuw te ontwikkelen kustlandschappen met gecombineerde waterveiligheids-, natuur- en recreatiefuncties. Binnen het kennisprogramma zeespiegelstijging wordt in 2023 gewerkt aan het bepalen van de houdbaarheid van de voorkeursstrategieën (spoor II). Daarnaast wordt binnen de Zuidwestelijke Delta verder gewerkt aan het onderzoeken van de lange termijn opties in relatie met andere functies (spoor IV). Dit gebeurt o.a. voor de Westerschelde en Grevelingen.

Voor de Oosterschelde en het Veerse Meer werkt Rijkswaterstaat Zee en Delta via het project Effecten Zeespiegelstijging en Zandhonger Oosterschelde (EZZO) samen met het Kennisprogramma Zeespiegelstijging spoor 2. Binnen dit project wordt gewerkt aan het beantwoorden van de vraag tot welke mate van zeespiegelstijging de huidige strategie houdbaar is en wat de opties zijn voor het oprekken van de strategie. EZZO startte reeds in 2018 met een integrale veiligheidsstudie en zal in 2024 eindigen met een analyse vanaf welke zeespiegelstijging effecten zijn te verwachten op waterveiligheid, natuur en economie en welke opties er zijn om de getroffen functies te behouden en tegen welke kosten (oprekken/optimalisatie voorkeursstrategie). Het vraagstuk is complex en wordt daarom stapsgewijs benaderd.

Afgelopen periode zijn voor het Kennisprogramma Zeespiegelstijging de effecten van zeespiegelstijging op de waterstanden en golfbelasting in de Oosterschelde berekend, en is nagegaan bij welke mate van zeespiegelstijging de dijken moeten worden versterkt. Uitgangspunt voor deze berekeningen was dat de Oosterscheldekering (OSK) blijft functioneren zoals nu, waarbij niet verder gekeken is naar de invloed van zeespiegelstijging op het functioneren van de kering zelf. Uit de analyse blijkt dat bij een zeespiegelstijging van 50 cm de kering de stijging van de waterstanden op de dijken effectief weet te dempen, maar dat bij grotere waarden van de zeespiegelstijging die dempende werking vermindert. In 2023 wordt daarom een aansluitend onderzoek naar de invloed van zeespiegelstijging op de faalkans van de OSK onder zeespiegelstijging uitgevoerd. Hierbij wordt ook onderzocht welke aanpassingen van het huidige sluitregime van de kering mogelijk zijn om het aantal sluitingen door zeespiegelstijging te beperken. Deze informatie levert, samen met de inzichten vanuit het Kennisprogramma Zeespiegelstijging en de voorgaande studies, voldoende bouwstenen op voor het starten van het afsluitende onderzoek naar de houdbaarheid en oprekbaarheid van de voorkeursstrategie Oosterschelde en Veerse Meer, die in 2024 gepland staat.

EU Richtlijn Overstromings Risico (ROR)

De EU Richtlijn Overstromingsrisico's (2007), afgekort ROR, is het kader voor de beoordeling en het beheer van overstromingsrisico's. Het betreft een wettelijke verplichting die is opgenomen in de Waterwet. Het doel is dat de lidstaten de negatieve gevolgen van overstromingen voor mens, milieu, cultureel erfgoed, economie en infrastructuur beperken. Verder wordt het publiek geïnformeerd over overstromingsrisico's en maatregelen. Evaluatie en bijstelling vindt iedere 6 jaar plaats. Inmiddels is de 3e cyclus van de ROR (2022-2027) gestart. In 2024 zal een Voorlopige Overstromings Risico Beoordeling (VORB) worden opgesteld en gebieden worden aangewezen met een potentieel significant overstromingsrisico (GPSOR). In 2025 zullen ook door partners in de Zuidwestelijke delta overstromingsgevaar- en risico-kaarten voor deze gebieden worden opgesteld en in 2027 Overstromingsrisicobeheerplannen (ORBP)". Deze vormen een belangrijk onderdeel van de kennisbasis voor de herijking van de voorkeursstrategie Zuidwestelijke delta.

Verwachte wijziging voorkeursstrategie

Op basis van beschikbare onderzoeken en ontwikkelingen is de verwachting dat de voorkeursstrategie Zuidwestelijke Delta op een aantal punten zal veranderen. Knikpunten 'natuur en waterkwaliteit' zijn eerder aan de orde dan gedacht, in bijvoorbeeld peil-gereguleerde systemen zoals het Veerse Meer en het Grevelingenmeer. Ook verdrinken platen, slikken en schorren in de Oosterschelde sneller bij een toename van zeespiegelstijging. Het voor de PAGW ingezette beleid van suppleren voor habitatbehoud blijft effectief tot de snelheid van zeespiegelstijging 10 mm/jaar bereikt (is nu 2-3 mm/jaar). Als dit knikpunt is bereikt, is naar verwachting een volledige herziening nodig van de van de totale veiligheidsstrategie (stormvloedkering, dijken en sediment) in de Oosterschelde. Inzicht hierin krijgen is onderdeel van lopend onderzoek. Doordat het Volkerak-Zoommeer zoet blijft, is een nieuw toekomstperspectief nodig. Het gebiedsproces moet in 2024 – 2025 resulteren in een nieuw zoet perspectief.

De gebiedsaanpak van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) biedt kansen voor inbedding in integrale, innovatieve gebiedsontwikkeling, die de estuariene natuur in de overgangszone tussen de zoete rivier en het zoute Noordzeewater versterkt, de (volhoudbare) landbouw verduurzaamt en op gebied van lange termijn waterveiligheid beter aansluit bij Water en Bodem Sturend en bouwen met de natuur.

Tot slot is meer aandacht nodig voor laag 2 (ruimtelijke inrichting) en laag 3 (crisisbeheersing) van meerlaagsveiligheid door events van afgelopen jaren, zoals extreme hitte, droogte en waterbom Limburg. Uitwerking van gebiedspilots

voor klimaatbestendige inrichting en intensivering van de samenwerking met de veiligheidsregio kan hierin de eerste stap zijn. Vanwege de samenhang met de zoetwatervoorziening in Zuidwest-Nederland verkennen drinkwaterbedrijven toekomstige oplossingsrichtingen, naar aanleiding van het 3 april 2023 verschenen RIVM-rapport "Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 - knelpunten en oplossingsrichtingen". Daarnaast wordt verkend wat de rol van het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta daarin kan zijn.

Verbinding

De Gebiedsagenda 2050 verbindt de nationale opgaven en de regionale economie tot inspirerende handelingsperspectieven. De verdere uitwerking hiervan sluit aan bij de recente beleidsontwikkelingen van het Rijk, zoals de structurerende keuzes in de kamerbrief Water en Bodem Sturend en de gebiedsplannen van het NPLG. Voornemen is ook om samen te werken met het NOVEX-gebied North Sea Ports District.

In de kamerbrief Water en Bodem Sturend staan structurerende keuzes en maatregelen met betrekking tot de dreigende verzilting van het kustgebied. Rijk en regio werken in het Gebiedsoverleg intensief samen om de consequenties voor de zoetwaterbeschikbaarheid en daarvan afhankelijke gebruikers, waaronder de landbouw, in beeld te brengen en passende oplossingen te ontwikkelen. Hiervoor is op gebiedsniveau (bestuurlijke) afstemming tussen de drie deelnemende provincies: Noord-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland.

Water en bodem sturend biedt nieuwe en aangescherpte inzichten in de opgave omtrent toekomstige verzilting voor het gebied vanwege de consequenties van zeespiegelstijging voor de gebruiksdoelen op land, zoals zoetwatervoorziening en de landbouw. Rijk en regio werken in het Gebiedsoverleg intensief samen om de consequenties in beeld te brengen en passende oplossingen te ontwikkelen. Hiervoor vindt op gebiedsniveau (bestuurlijke) afstemming plaats tussen de deelnemende drie provincies en drie waterschappen.

Voor Water en Bodem Sturend zijn per thema en per gebied structurerende keuzes gemaakt. Voor de Zuidwestelijke Delta zijn onder andere de keuzes voor de "verziltende kustgebieden" relevant. Voor deze gebieden geldt dat de aanvoer van zoet water niet altijd en overal te garanderen is. Dit betekent bijvoorbeeld dat op termijn vaker sprake zal zijn van tijdelijke en regionale verzilting. Watergebruikers wordt gevraagd hier rekening mee te houden en maatregelen te nemen om beter bestand te zijn tegen periodes van extreme droogte, watertekorten en verzilting. De Zuidwestelijke Delta kan ondersteunen in het vinden van oplossingen. Juist in deze driehoek, tussen de provinciale uitwerkingen en de

Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050, zit ook de meerwaarde voor het Rijk. Daarnaast is vanuit de Zuidwestelijke Delta de afgelopen periode geïnvesteerd in de verbinding met de gemeenten. Daar ligt in de toekomst (omgevingswet) het eerste ruimtelijke mandaat om maatregelen uit te voeren.

Verankering gemeentelijke rol

Voor de ruimtelijke uitwerking van gebiedsopgaven, bijvoorbeeld in het kader van de NOVEX of NPLG, is nadere lokale uitwerking en detaillering nodig. De 18 gemeenten spelen hier een belangrijke rol, onder meer door hun taak in de ruimtelijke ordening en hun nabijheid bij inwoners en ondernemers. Verankering van die rol kreeg onder meer vorm door medeondertekening van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst Zuidwestelijke Delta in 2022. Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta ondersteunt gemeenten bij het vinden van oplossingen in de overlap met gebiedsuitwerkingen van de provincies. Om dit te stimuleren deed het Gebiedsoverleg een uitvraag bij gemeenten en partners voor lokale initiatieven. Begin 2023 honoreerde het Gebiedsoverleg vijf initiatieven en projecten, waaronder een integraal plan voor gebruik van buitendijks gebied in Gemeente Tholen op basis van omgevingsdialog en een joint fact finding-project van de gebiedscoalitie Zierikzee-Bruinisse naar de effecten van zeespiegelstijging op verzilting. Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta ondersteunt gemeenten bij het vinden van oplossingen in de overlap met gebiedsuitwerkingen van provincies. Verankering van de gemeentelijke rol in de Zuidwestelijke Delta kreeg onder meer vorm door medeondertekening van de samenwerkingsovereenkomst Zuidwestelijke Delta in 2022.

Strategische verbinding heden en toekomst

Met de Gebiedsagenda 2050 focust Zuidwestelijke Delta op de strategische verbinding tussen de aanpak van de problemen van nu en de opgaven van de toekomst. De Zuidwestelijke Delta stimuleert daarom een gezamenlijke, integrale, gebiedsgerichte aanpak van netwerk- en samenwerkingspartners. Speerpunt voor 2023 is het uitwerken van de handelingsperspectieven uit de Gebiedsagenda. We betrekken daar de in de Zuidwestelijke Delta ontwikkelde kennis bij. We verbinden hiervoor opgaven in gebiedsconcepten met de nodige interactieve bijeenkomsten: zowel gebiedsgerichte als thematische sessies en -ateliers.

Samenwerking

Het Gebiedsoverleg hanteert een gebiedsaanpak op lokaal, regionaal, landelijk en internationaal niveau en in de tijd gezien in de hink-stap-sprong-aanpak, voortbouwend op bestaande opgaven. Zo oriënteren het Gebiedsoverleg en

de partners in Nederland en Vlaanderen zich bijvoorbeeld op het Westerschelde- en Vlaams-Nederlands kustgebied, met de lange termijn opgaven als belangrijke drijfveer. Deze samenwerking richt zich onder meer op sedimentbeheer en natuuropgaven in de Westerschelde en peilbeheer en waterkwaliteit in het kanaal Gent-Terneuzen. Daarnaast werkt het Gebiedsoverleg samen met Deltaprogramma's Maas en Rijn en Rijnmond-Drechtsteden voor de ontwikkeling van samenhangende strategieën in deze gebieden. De eerste stappen hierin zijn het delen van de uitkomsten van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. Zuidwestelijke Delta wordt ook betrokken bij de vervolgstappen van het programma Integraal Rivier Management (IRM).

Start gebiedsprocessen

In de Zuidwestelijke Delta bestaan verschillende gebiedsgerichte samenwerkingen waarbij regionale overheden en maatschappelijke organisaties zich samen inspannen om gebiedsdoelen te realiseren. Denk bijvoorbeeld aan de gebiedsprocessen Veerse Meer, Waterpoort, NL Delta en Grenspark Groot Saeftinghe. In 2023 wordt verkend hoe het Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta er voor kan zorgen dat het langetermijnperspectief goed wordt betrokken bij lopende gebiedsprocessen Volkerak Zoommeer, Veerse Meer, Westerschelde en Oosterschelde.

Gebieds- en grensoverschrijdende gebieden

Afstemming over grensoverschrijdende overgangsgebieden voor alle thema's uit het Deltaprogramma vindt plaats in de internationale stroomgebiedscommissies en de bilaterale grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden (o.a. VNSC). Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat coördineert dit. Bovenregionaal vindt vanuit de Zuidwestelijke Delta afstemming plaats met vier gebiedsprogramma's van het Deltaprogramma: Rijnmond-Drechtsteden, Kust, Maas en Rijn.

Kennisaanpak Zuidwestelijke Delta

Het Gebiedsoverleg heeft in 2022 het initiatief genomen voor een Integrale Kennis- en innovatieagenda Zuidwestelijke Delta als een van de bouwstenen voor samenhangend programmeren. Een andere bouwsteen is de wijze van samenwerking en van besluitvorming. Proces en inhoud worden in samenhang gezien en moeten op elkaar afgestemd zijn. Voor de Integrale Kennis- en innovatieagenda is binnen de partners van de Zuidwestelijke Delta gezocht naar een samenwerkingsvorm waarbij een aantal kennispartijen de basis vormen voor een dragende (robuuste) en meerjarige (continuïteit) samenwerking op het thema Water en Klimaat. Programmabureau Zuidwestelijke Delta en Deltares hebben hiervoor het eerste initiatief genomen, met inbreng en ondersteuning vanuit de partners in de Zuidwestelijke Delta.

Nederland is een laaggelegen land met veel water. Het nationaal Deltaprogramma beschermt Nederland tegen overstromingen, zorgt voor voldoende zoetwater en draagt bij aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting. Op de website van het nationaal Deltaprogramma staat meer informatie over het werk aan onze delta.

Het nationaal Deltaprogramma is een samenwerkingsverband tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Ook kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven denken actief mee.

WWW.DELTAPROGRAMMA.NL

Dit is een uitgave van:

Bestuurlijke Platform IJsselmeergebied
Gebiedsoverleg Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden
Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta

September 2023

**NATIONAAL
DELTAPROGRAMMA**

**ALLES OP
ALLES
VOOR EEN
VEILIGE EN
LEEFBARE
DELTA**